

փոխադարձաբար, Հայ ազգը երբեք չէ լքած իր հաւատքը, չէ մարած Լուսաւորչի ջահը, չէ ուրացած կամ անտեսած իր արժէքները:

Այսօր, Հայաստանի մէջ ընդհանուր շարժում կայ, կամ աւելի ճիշդ՝ տենչ ու պահանջ՝ հետեւելու կրօնական օտար ուսմանց: Մի գուցէ աշխարհայնացումն (globalization) ալ իր կարգին իր ազդեցութիւնը ունի այս ամբողջին վրայ: Աշխարհայնացման կամ կապկումի բազմաթիւ դէպքեր ու երեւոյթներ ակնյայտօրէն կ'ապացուցեն որ Հայը բաւական ընդօրինակած է օտարին եւ դեռեւս մեծ ցանկութիւն ունի իր մէջ ընկալելու օտար տարրեր: Հայը միշտ ալ եղած է օտարասէր, եւ պատրաստ՝ ներընկալելու ինչ որ անհրաժեշտ է, խորք: Կրօնը չէր կրնար բացառութիւն կազմել: Միշտ ալ պիտի գտնուին հայեր, որոնք ցանկութիւն պիտի յայտնեն կամ պահանջը պիտի զգան հեռանալու եւ ուծանալու:

Հեռուստաքարոզչութիւնը, ներկայիս, աշխարհի մէջ կը ծաւալի արագ ու մեծ քայլերով, վասնզի շահը մեծ է: Անոնք կը քարոզեն այն ինչ ուղղափառ հաւատքին խոտոր կը համեմատի: Անոնց հաւատաբութիւնները կեղծ են ու կը կրեն խաբուսիկ երեւոյթ: Ոչ մէկ իրական՝ գիտական կամ բժշկական դէպք արձանագրուած է: Հակառակ այս ամբողջ սուտուպատիի արարքներուն, հաւատացեալը իր ամբողջ հաւատքը կը դնէ անոնց վրայ, փոխանակ յուսադրուելու Աստուծոյ: Մեծն Մերվանտէս ի գուր չըսաւ. «Սուտը կրնայ այնքան ճարտար ըլլալ եւ սուտի հիմնաւորումը կրնայ ցմանիլ ճշմարտութեան»:

Ճշմարիտ ու գիտակից Հային պարտականութիւնն է հեռու մնալ մարդոքներէ, վարձկան քարոզիչներէ, որոնք հետաքրքրուած չեն հոգին կրթելով եւ ազնուացնելով, այլ միայն՝ իրենց շահով ու հանգիստով: Հայը պիտի չտարուի կողմնակի հոսանքներով, որոնք պիտի զանգիւրէ կործանելու, այլ ամուր կառչելու է իր հաւատքին ու արմատին: Մեր նախահայրերը մեզի խիստ զգուշացուցած են այս ուղղութեամբ, որ չիրապուրուինք օտարոտի ուսմունքով եւ չխաբուինք իրենց մատուցած «նորարարութիւններով», որ վաղանցիկ է, վնասակար, ու երբեմն նոյնիսկ՝ վտանգաւոր:

Եղիշէ Պատրիարք Տէրութեանէն Մտածումներ

Հայ գաղթաշխարհը, իր ֆիզիքական տարանջատումներու պատկերով եւ հոգեկան նուազումներով ի վիճակի չեղաւ տակաւին ստեղծելու այս բոլորը (մտածումի, զգացումի եւ կամեցողութեան ինքնորոյն կերպեր - խմբ.) ոգետորող եւ նպատակաւաց աշխարհայնացքը՝ անանուն, բայց իրական, գոր ղծուող է որակել: Կուսակցութիւններ, յարանուանութիւններ, անհատապաշտ ձրգտումներ եւ անոնց իրարու նկատմամբ ունեցած անհամոքութիւնը ու անգիշող ոգին անշուշտ դեր մը ունին, սակայն ստեղծիչը չեն անոր: Այս բոլորէն վեր տիրաբար իշխող համազգային գիտակցութիւն մը կարելի չեղաւ ցարդ մշակել Հայ սփիւռքին մէջ: Հայութեան այս պատրաստութեան մէջ, Եկեղեցին, դպրոցներ եւ կուսակցութիւններ առանձնաբար, իրենց ուժերուն ներած չափով, կը ջանան պատկերացնել այդ գիտակցութիւնը եւ արմատացնել զայն: Սակայն ցարդ համագործ եւ ծրագրուած աշխատանք մը տարուած չէ: Ընդհակառակն, զիրար արգիլող եւ ձախողանքի մատնող տրամադրութիւնները եւ գործունէութիւնները կը թուին աւելցած:

Սփիւռքի Հայ ժողովուրդը տակաւ կը կորսնցնէ խոշոր չափերով հայ ոգիին յատկանիշները: Տարբեր ազգերու եւ մշակոյթներու մաշումին ենթակայ, ան կարծես թէ դադրած է դարաւոր մշակոյթին կեանքի տէր ժողովուրդի մը համբաւին հաւատարիմ ըլլալէ: Այս հանգամանքին արդիւնքն է թերեւ որ այսօր դէպքերը կը վարեն մեր ճակատագիրը, բայց էր երբեմն, երբ մենք մեր կեանքը կը շինէինք դէպքերու ազդեցութիւններէն վեր իմաստութեամբ մը:

Իրողութիւն է թէ Հայ գաղթաշխարհը դրուած է իրական տագնապի մը առջեւ, իր զաւակներուն տայ միայն այդ երկրի դաստիարակութիւնը, ապրի նոյն աշխարհամասի քաղաքական կեանքով եւ մշակոյթով, բոլոր դժուարութիւնները կը հարթուին, բայց կը չքանայ հայութիւնը: